

Неофіта Д. Б. – аспірант кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8412-3654>

Філософсько-правовий дискурс регламентування статусу іноземця в Україні

Мета статті – проаналізувати становлення законодавства про статус іноземців та осіб без громадянства в Україні; дослідити праці вчених і законодавчі акти, прийняті після проголошення незалежності України, та міжнародні акти, що регламентують правовий статус іноземців та осіб без громадянства; схарактеризувати основні нормативно-правові акти, якими визначено терміни «іноземець», «біженець», «особа, яка потребує додаткового захисту», «особи, які потребують тимчасового захисту», «імміграція»; розглянуто права та обов'язки іноземців в Україні; надати пропозиції щодо вдосконалення законодавства в умовах європейської інтеграції України. **Методологічну основу** статті становить комплекс різноманітних підходів і методів дослідження: діалектичний, історичний та порівняльно-правовий. **Науковою новизною** є те, що автор проаналізував законодавство про правовий статус іноземців в Україні, запропоновано провести кодифікацію відповідного законодавства шляхом прийняття єдиного нормативно-правового акта, яким визначатиметься статус іноземця. **Висновки.** Законодавство про статус іноземців складається із законів України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» та «Про імміграцію». Автор зауважив, що відсутній єдиний нормативно-правовий документ, яким має визначатися правовий статус іноземця, його права та обов'язки, питання імміграції та правовий статус шукачів захисту. У науковій літературі та правничих дискусіях не порушувалося питання кодифікації законодавства про статус іноземців.

Ключові слова: законодавство про статус іноземців; іноземець; особа без громадянства; імміграція; біженець; особа, яка потребує додаткового захисту; особа, яка потребує тимчасового захисту.

Вступ

Характерним для сучасного етапу державотворення є комплекс реформ у всіх сферах суспільства. У становленні будь-якого демократичного суспільства найбільш вагомими були і є проблеми всебічного розвитку людини, забезпечення її прав і свобод. Після проголошення незалежності України чільне місце посідає реформа правової системи, метою якої є забезпечення прав та свобод як громадян України, а також іноземців та осіб без громадянства. Необхідно звернути увагу, що в науковій спільноті відсутні дискусії з питань кодифікації законодавства про статус іноземців, питання імміграції та правовий статус шукачів захисту. Предмет дослідження складає правовий статус та законодавство про іноземців та осіб без громадянства. Об'єктом дослідження виступають норми законодавства України, що визначають права та обов'язки іноземців та осіб без громадянства на території України, а також процес становлення законодавства про статус іноземців.

Мета і завдання дослідження

Метою і завданням цієї статті є дослідження філософсько-правового дискурсу регламентування статусу іноземця. Дослідження законодавства, яким визначено правовий статус іноземних громадян, охарактеризовано права та обов'язки іноземців в Україні. Автором запропоновано провести кодифікацію законодавства про правовий

статус іноземців, шляхом започаткування наукових дискусій щодо розроблення та прийняття єдиного кодифікованого нормативно-правового акта (кодексу, закону) щодо статусу іноземців. Робота автора в територіальних органах Державної міграційної служби України, дала змогу сформулювати власне бачення шляхів подальшого удосконалення законодавства про статус іноземців. Таке бачення є власною думкою автора статті, який, окреслює проблематику та долучається до наукової дискусії.

Виклад основного матеріалу

Процес становлення законодавства про правовий статус іноземців розпочався після проголошення незалежності України. Питання правового та соціального статусу в юридичній науці досліджували такі вчені як, М. Вітрук, Л. Д. Воеводін, В. Горшенев, М. Іншин, Т. Кирилова, С. Константінов, В. Лісовський, М. Матузов, О. Скакун, О. Тихоновський. На думку С. Константінова, однією з особливостей правового становища іноземних громадян в Україні є те, що вони перебувають немовби в «подвійному підпорядкуванні» – дії законів країни перебування і дії законів держави свого громадянства. Зв'язок іноземного громадянина з країною свого громадянства постійний і стійкіший, ніж зв'язок із країною перебування (Konstantinov, 2002). О. Тихоновським було розглянуто проблеми адаптації іноземних студентів до повноцінного і якісного навчання у ВНЗ України (Тухonovskyi, 2015).

Основні права, свободи та обов'язки іноземних громадян і осіб без громадянства, які легально проживають або тимчасово перебувають в Україні, є передбачені на міжнародному та національному рівнях. Серед міжнародних документів передусім йдеться про Загальну декларацію прав людини 1948 року ("Zahalna deklaratsiia", 1948), Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод (далі – ЄКЗПЛ) 1950 року ("Konventsiiia pro zakhyst", 1950), Конвенцію про статус біженців 1951 року ("Konventsiiia pro status", 1951) та Протокол щодо статусу біженців 1967 року ("Protokolshchodo status", 1966), Європейську конвенцію про громадянство 1997 року ("Yevropeiska konventsiiia", 1997) та Конвенцію про недопущення безгромадянства у зв'язку із правонаступництвом держав (на підставі ЄКГ) 1961 року (René de Grootde, 2013). На національному такі питання насамперед визначаються Конституцією України 1996 р. ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996), Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» ("Zakon Ukrainy", 2011), Законом України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» ("Zakon Ukrainy", 2011), Законом України «Про імміграцію» ("Zakon Ukrainy", 2001) та в інших актах законодавства України.

Якщо детальніше, то Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 4 лютого 1994 року ("Zakon Ukrainy", 2011) визначено, що іноземцем визнається особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав. В загальному розумінні іноземець – це громадянин іншої держави, який на законних підставах перебуває на території України.

Цілком зрозуміло, що у будь-якій демократичній державі правовий статус іноземця сутнісно та змістовно передбачає, як власне, правовий статус іноземця, так і правовий статус громадянина певної держави. Однак, обсяг (форма) правового статусу іноземних громадян відрізняється, так стаття 16 ЄКЗПЛ забороняє встановлювати обмеження на політичну діяльність іноземців, зокрема щодо свободи вираження поглядів (ст. 10), свободи зібрань та об'єднання (ст. 11) і заборону дискримінації (ст. 14) ("Konventsiiia pro zakhyst", 1950). Водночас ЄКЗПЛ передбачає, що кожна держава має право запроваджувати законні обмеження для осіб, які входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів цієї держави.

В Україні права іноземних громадян не можуть бути обмежені з мотивів расової приналежності, соціального походження, національності, мови, майнового і посадового становища, місця проживання, ставлення до релігії чи відповідних переконань, належності до громадських об'єднань,

а також інших обставин. Не визнаються і не можуть отримати застосування на території України обмеження прав іноземців, які встановлені законодавством їхньої держави.

Особа без визначеного громадянства (апатрид) – це та особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином. Безгромадянство (*statelessness*) – це негативне явище, статус особи (Sofinska, 2018). На переконання М. Гнатовського у світі прийнято розрізняти апатридів (осіб без визначеного громадянства) *de jure* та *de facto*. Якщо у першому випадку безгромадянство особи найчастіше визначається як правове становище особи, коли вона не розглядається як громадянин будь-якої держави з огляду на власне законодавство, то у другому випадку апатридами є «особи, які формально мають громадянство певної держави, однак фактично не можуть користуватися міжнародним захистом держави їхнього громадянства» (Levenetset al., 2011). Традиційно до категорії фактичних апатридів (осіб без визначеного громадянства *de facto*) належать біженці. Також необхідно розрізняти *абсолютних* апатридів (осіб без визначеного громадянства від народження) та *відносних* (йдеться про осіб, які стали апатридами після народження, втративши своє громадянство).

Науковці найчастіше називають безгромадянство «невидимою проблемою», оскільки її складно відслідкувати, а тому й вирішити. Особи без визначеного громадянства є «невидимими» для національного законодавства, фактично вони не існують, їх важко ідентифікувати та зареєструвати у конкретній державі. Такі люди залишаються непобаченими та непочутими на місцевому, регіональному та державному рівнях. І аж на міжнародному рівні вони набувають чітких обрисів та стають видимими – безгромадянство є проблемою світового масштабу (van Maas, 2008).

Вищезгаданий закон ("Zakon Ukrainy", 2011) визначав правовий статус, закріпив основні права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства, які проживають або тимчасово перебувають в Україні, і визначив порядок вирішення питань, пов'язаних з їхнім в'їздом в Україну або виїздом з України.

Необхідно додати, що він ("Zakon Ukrainy", 2011) на законодавчому рівні передбачив права іноземців та осіб без громадянства на інвестиційну та підприємницьку діяльність, трудову діяльність, рівне з громадянами України право на відпочинок, право на охорону здоров'я, право на соціальний захист, право на житло, особисті немайнові права, право на освіту, право на користування досягненнями культури. Стаття 16 Закону ("Zakon Ukrainy", 2011) гарантує право на участь в об'єднаннях громадян, однак іноземці та особи без громадянства не могли бути членами політичних партій України.

На конституційному рівні за іноземцями закріплені ті самі права і свободи, що й за громадянами України, крім винятків, що встановлені Конституцією, законами і міжнародними договорами ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996). Іноземці в Україні не можуть користуватися політичними правами, які належать винятково громадянам України (вступати в політичні партії, брати участь у референдумі, реалізувати активне та пасивне право голосу), на них не поширюється обов'язок військової служби (практично завжди військова служба не в державі свого громадянства тягне за собою припинення громадянства). Право на освіту, охорону здоров'я, житло, підприємницьку діяльність можуть реалізувати лише ті іноземці, які постійно проживають в Україні. Конституцією України передбачено надання притулку іноземцям та особам без визначеного громадянства у порядку, чітко встановленому законом.

Право на притулок є одним з актуальних міжнародних прав іноземців (аналізуючи положення статті 26 Конституції України ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996), вважаємо, що таке право є конституційним). Особливістю цього права є те, що особа, яка зазнає переслідувань в державі перебування, користується можливістю виїзду з такої держави будь-яким способом, навіть шляхом нелегального перетину кордону. У випадку, якщо втікач від переслідувань в'їхав на територію України, то такому іноземцю не може бути відмовлено в тимчасовому або постійному проживанні, а також ця особа не може бути притягнута до кримінальної відповідальності, за незаконний перетин державного кордону.

Протягом 2001–2011 років діяв Закон України «Про біженців», яким визначено правовий статус біженця в Україні, порядок надання, втрати та позбавлення статусу біженця, встановлено державні гарантії захисту біженців. Відповідно до Закону, Україна сприяє збереженню єдності сімей біженців. Законом визначалися повноваження органів виконавчої влади, які вирішують питання про надання, втрати і позбавлення статусу біженця. У липні 2011 року прийнято Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» ("Zakon Ukrainy", 2011), яким визначено порядок регулювання суспільних відносин у сфері визнання особи біженцем, особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, втрати та позбавлення цього статусу, а також встановлення правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового захисту і яким надано тимчасовий захист в Україні.

Цей Закон визначає поняття «біженець», «особа, яка потребує додаткового захисту», «особа, яка потребує тимчасового захисту». Відповідно до Закону оновлено процедуру розгляду заяв про визнання біженцями або особами, які потребують додаткового або

тимчасового захисту. Закон відповідає вимогам Конвенції про статус біженців ("Konventsiiia pro status", 1951) та Протоколом щодо статусу біженців ("Protokol shchodo statusu", 1967). Біженець – це особа, яка, зважаючи на обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань з боку держави свого громадянства (національної приналежності) за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами держави своєї національної належності (громадянства) і не в змозі користуватися захистом цієї держави або не бажає користуватися таким захистом внаслідок побоювань.

Світ, незважаючи на перманентну глобалізацію та повсюдну міграцію, ще не є готовим до вимушеного переселення людей у зв'язку зі зміною клімату (глобальним потеплінням, виверженням вулканів, підвищенням рівня світового океану і затопленням узбережжя, ураганами, посухами, повеннями, які спричиняють втрату врожаю, прісної води, а тому виникненням безробіття та голодом місцевих мешканців) як із реальною загрозою для реалізації права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Ми ще не готові ні до філософсько-правового сприйняття «вимушеного переселення людей у зв'язку із зміною клімату», ні до його визначення у законодавчій площині, насамперед на міжнародно-правовому рівні як «кліматичного біженця» (Sofinska, 2017).

Серед основних підстав чи передумов визначення та закріплення права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля на законодавчому рівні є вплив (як природній, так і викликаний втручанням людини) зміни клімату на навколишнє середовище та життєдіяльність людини, а саме можливість кожної людини реалізувати свої права, свободи і привілеї та виконувати обов'язки. В Україні, як і в глобалізованому світі, право людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля є невід'ємним та невідчужуваним, належить до особистих немайнових прав фізичної особи, що забезпечують її природне існування та є передбачене у статті 50 (ч. 1) Конституції України 1996 року ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996). Абсолютно зрозумілим та законодавчо передбаченим є те, що кожна людина (громадянин України, іноземець, біженець, шукач притулку чи особа без громадянства) має право на відшкодування шкоди, завданої порушенням цього права ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996).

Також до законодавства про правовий статус іноземців належить Закон України «Про імміграцію» ("Zakon Ukrainy", 2001), яким визначено умови і порядок імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства. В Законі визначено поняття квоти імміграції, порядок надання дозволу на імміграцію та відмови у наданні дозволу на імміграцію.

Іншим нормативно-правовим актом, який в основному визначає статус іноземців в Україні, закріплює основні права, свободи та обов'язки іноземних громадян і осіб без громадянства, які перебувають в Україні, а також встановлює порядок їх в'їзду в Україну та виїзду з України, є Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» ("Zakon Ukrainy", 2011) від 22 вересня 2011 р. № 3773-VII. Згідно з цим законом іноземець – це особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав, а особа без громадянства – це особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином. Зазначений Закон визначає правовий статус іноземців в Україні, закріплює основні права, свободи та обов'язки іноземних громадян і осіб без громадянства, які проживають або тимчасово перебувають в Україні, і визначає порядок вирішення питань, пов'язаних з їх в'їздом в Україну чи виїздом з України, а також встановлює підстави відповідальності за порушення порядку перебування в Україні, транзитного проїзду її територією.

Виокремлюють три категорії іноземців, які:

– постійно проживають в Україні з метою набуття громадянства України;

– постійно перебувають в Україні з метою працевлаштування;

– тимчасово перебувають на території України у всіх інших цілях.

При внесенні змін і доповнень до вказаного законодавства необхідно керуватись положеннями Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 2014 р. ("Uгода pro asotsiatsiiu", 2014), якою передбачається запровадження всеохоплюючого діалогу щодо ключових питань у сфері міграції, включаючи нелегальну міграцію, протидію торгівлі людьми. Необхідно враховувати під час внесення змін до законодавства складну ситуацію на Сході України та в Криму. Також видається за доцільне провести кодифікацію законодавства про правовий статус іноземців, шляхом розроблення і прийняття єдиного кодифікованого акта про статус іноземців, оскільки законодавство про статус іноземців складається із Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про імміграцію», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту». Новим нормативним актом мають бути врегульовані відносини, щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства, порядок в'їзду на територію України та виїзду з території України, права та

обов'язки іноземців та осіб без громадянства, правовий статус біженців та шукачів захисту, права та обов'язки шукачів захисту, надання іноземцям та особам без громадянства статусу біженця або особи, яка потребує додаткового чи тимчасового захисту.

Потрібно звернути увагу, що Державною міграційною службою України розроблено проєкт Закону України «Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства» ("Proiekt Zakonu", 2020), яким пропонується: систематизувати форми національного та міжнародного захисту; удосконалити та розширити понятійно-категоріальний апарат законодавства у сфері надання захисту іноземцям та особам без громадянства; встановити порядок прийому заяв про захист осіб, які утримуються в установах попереднього ув'язнення, пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства; удосконалити порядок прийому заяв про захист на державному кордоні України; встановити загальну та прискорену форму процедури про надання захисту; встановити процедурні стандарти, пов'язані з проведенням індивідуальних співбесід із шукачами захисту, доказуванням та оцінкою заяв про захист, конфіденційністю під час проведення процедури надання захисту; урегулювати питання звільнення шукачів захисту від кримінальної та адміністративної відповідальності; визначити порядок інтеграції осіб, яким надано захист.

Наукова новизна

Науковою новизною є те, що автор проаналізував законодавство про правовий статус іноземців в Україні, запропонував провести кодифікацію відповідного законодавства шляхом прийняття єдиного нормативно-правового акта, яким визначатиметься статус іноземця.

Висновки

Процес становлення законодавства про статус іноземців триває й нині. Автор зауважив, що відсутній єдиний нормативно-правовий документ, за яким має визначатися правовий статус іноземця, його права та обов'язки, питання імміграції та правовий статус шукачів захисту. У науковій літературі та правничих дискусіях не порушувалося питання щодо кодифікації законодавства про статус іноземців. Окреслена автором статті проблематика охоплює питання вдосконалення законодавства про статус іноземців. Слід зауважити, що зміни в законодавстві мають враховувати євроінтеграційний вибір України.

REFERENCES

- Konstantinov, S.F. (2002). Administratyvno-pravovyi status inozemtsiv v Ukraini ta mekhanizm yoho zabezpechennia [Administrative and legal status of foreigners in Ukraine and the mechanism of its provision]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Konstyutsiia Ukrainy: vid 28 cherv. 1996 r. No. 254k/96-VR [Constitution of Ukraine from June 28, 1996, No. 254k/96-VR]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Konventsiiia pro status bizhentsiv: mizhnar. dok. vid 28 lyp. 1951 r. [Convention relating to the Status of Refugees from July 28, 1951]. *Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy, Official Gazette of Ukraine*, 5, 178 [in Ukrainian].
- Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: mizhnar. dok. vid 4 lystop. 1950 r. [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms from November 4, 1950]. *Uriadovyi kurier, Government courier*, 215 [in Ukrainian].
- Levenets, Yu., & Shapoval, Yu. (et al.). (Ed.). (2011). *Politychna entsyklopediia [Political encyclopedia]*. Kyiv: Parlament. vyd-vo [in Ukrainian].
- Proiekt Zakonu Ukrainy "Pro nadannia zakhystu inozemtsiam ta osobam bez hromadianstva": vid 24 kvit. 2020 r. [Draft Law of Ukraine "On protection of foreigners and stateless persons" from April 24, 2020]. (n.d.). *dmsu.gov.ua*. Retrieved from <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/konsultacij-z-gromadskisty/gromadske-obgovorennia/proekt-zakonu-ukrajni-pro-nadannia-zaxistu-inozemczyam-ta-osobam-bez-gromadyanstva.html> [in Ukrainian].
- Protokol shchodo statusu bizhentsiv: mizhnar. dok. vid 16 hrud. 1966 r. [Protocol relating to the Status of Refugees from December 16, 1966]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text [in Ukrainian].
- René, de Grootde. (2013). Survey on Rules on Loss of Nationality in International Treaties and Case Law. *CEPS Paper 'Liberty and Security in Europe'*, 57, 15.
- Sofinska, I. (2017). Hromadianstvo ta mihratsiia: tsyvilizatsiini, konstytutsiini ta hlobalizatsiini vyklyky sohodenna [Citizenship and migration: civilizational, constitutional and globalization challenges of today]. *Ukrainskyi naukovotoretychnyi chasopys Kyivskoho universytetu prava, Ukrainian scientific-theoretical journal of Kyiv University of Law*, 3, 40-46 [in Ukrainian].
- Sofinska, I. (2018). *Filosofsko-pravova viziia doktryny hromadianstva [Philosophical and legal vision of the doctrine of citizenship]*. Lviv: Kameniar [in Ukrainian].
- Tatsii, V.Ya., Petryshyn, O.V., & Barabash, Yu.H. (et al.). (Ed.). (2011). *Konstyutsiia Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar [Constitution of Ukraine. Scientific and practical commentary]* (2nd ed., rev.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- Tykhonovskiy, O.V. (2015). Adaptatsiia studentiv-inozemtsiv do navchannia v Ukraini [Adaptation of foreign students to study in Ukraine]. *Medychna osvita, Medical education*, 1, 117-119. doi: <https://doi.org/10.11603/me.v0i1.4186> [in Ukrainian].
- Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: vid 27 cherv. 2014 r. [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part from June 27, 2014]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].
- van Maas, L. (2008). Nationality Matters: Statelessness under International Law. *School of Human Rights Research Series*, 29, 21. Retrieved from https://files.institutesi.org/Nationality_Matters.pdf.
- Yevropeiska konventsiiia pro hromadianstvo: mizhnar. dok. vid 6 lystop. 1997 r. [European Convention on Nationality from November 6, 1997]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy, Official Gazette of Ukraine*, 13, 359 [in Ukrainian].
- Zahalna deklaratsiia prav liudyny: mizhnar. dok. vid 10 hrud. 1948 r. [Universal Declaration of Human Rights from December 10, 1948]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy, Official Gazette of Ukraine*, 93, 3103 [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro bizhentsiv ta osib, yaki potrebuiut dodatkovoho abo tymchasovoho zakhystu": vid 8 lyp. 2011 r. No. 3671-VI [Law of Ukraine "About refugees and persons in need of additional or temporary protection" from July 8, 2011, No. 3671-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro immihratsiiu": vid 7 cherv. 2001 r. No. 2491-III [Law of Ukraine "About immigration" from June 7, 2001, No. 2491-III]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro pravovyi status inozemtsiv ta osib bez hromadianstva": vid 22 veres. 2011 r. No. 3773-VI [Law of Ukraine "On the legal status of foreigners and stateless persons" from September 22, 2011, No. 3773-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Константинов С. Ф. Адміністративно-правовий статус іноземців в Україні та механізм його забезпечення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2002. 18 с.
- Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
- Конвенція про статус біженців : міжнар. док. від 28 лип. 1951 р. *Офіційний Вісник України*. 2002. № 5. С. 178.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 4 листоп. 1950 р. *Урядовий кур'єр*. 2010. № 215.

- Політична енциклопедія / [редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін.]. Київ : Парламент. вид-во, 2011. С. 35.
- Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства : проект Закону України від 24 квіт. 2020 р. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/konsultacij-z-gromadskisty/gromadske-obgovorennya/proekt-zakonu-ukrajni-pro-nadannya-zaxistu-inozemczyam-ta-osobam-bez-gromadyanstva.html>.
- Протокол щодо статусу біженців : міжнар. док. від 16 груд. 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text.
- René de Grootde. Survey on Rules on Loss of Nationality in International Treaties and Case Law. *CEPS Paper 'Liberty and Security in Europe'*. 2013. No. 57. P. 15.
- Софінська І. Громадянство та міграція: цивілізаційні, конституційні та глобалізаційні виклики сьогодення. *Український науково-теоретичний часопис Київського університету права*. 2017. № 3. С. 40–46.
- Софінська І. Філософсько-правова візія доктрини громадянства : монографія. Львів : Каменяр, 2018. 346 с.
- Конституція України. Науково-практичний коментар / [редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін.]. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків : Право, 2011. С. 381–383.
- Тихоновський, О. В. Адаптація студентів-іноземців до навчання в Україні. *Медична освіта*. 2015. № 1. С. 117–119. doi: <https://doi.org/10.11603/me.v0i1.4186>.
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : міжнар. док. від 27 черв. 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
- van Maas L. Nationality Matters: Statelessness under International Law. *School of Human Rights Research Series*. 2008. Vol. 29. P. 21. URL: https://files.institutesi.org/Nationality_Matters.pdf.
- Європейська конвенція про громадянство : міжнар. док. від 6 листоп. 1997 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 13. С. 359.
- Загальна декларація прав людини : міжнар. док. від 10 руд. 1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
- Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 8 лип. 2011 р. № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>.
- Про імміграцію : Закон України від 7 черв. 2001 р. № 2491-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>.
- Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>.

Стаття надійшла до редколегії 18.08.2021

Neofita D. – Postgraduate Student of the Department of Theory of Law and Constitutionalism of the Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8412-3654>

Philosophical and Legal Discourse of Regulating the Status of a Foreigner in Ukraine

The purpose of the article is to analyze the development of legislation on the status of foreigners and stateless persons in Ukraine. The works of scientists and legislative acts adopted after the proclamation of Ukraine's independence and international acts regulating the legal status of foreigners and stateless persons are analyzed. The main normative – legal acts are defined, which define «foreigner», «refugee», «person in need of additional protection», «persons in need of temporary protection», «immigration»; the rights and obligations of foreigners in Ukraine are considered. Provide proposals for improving the legislation in the context of Ukraine's European integration. The methodological basis of the article is a set of different approaches and research methods: dialectical, historical and comparative law. The scientific novelty is that the author analyzed the legislation on the legal status of foreigners in Ukraine, proposed to codify the relevant legislation by adopting a single legal act to determine the status of a foreigner. Conclusions. Legislation on the status of foreigners consists of the Law of Ukraine «On the Legal Status of Foreigners and Stateless Persons», the Law of Ukraine «On Refugees and Persons in Need of Additional or Temporary Protection», the Law of Ukraine «On Immigration». The author points out that there is no single legal document that should determine the legal status of a foreigner, his rights and responsibilities, immigration issues and the legal status of asylum seekers. The issue of codification of legislation on the status of foreigners was not raised in the scientific literature and legal discussions.

Keywords: legislation on the status of foreigners; foreigner; a person without citizenship; immigration; refugee; a person in need of additional protection; a person in need of temporary protection.